

ใจพระ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมก่อน ถ้าคนมีสติ คนมีปัญหา อย่างว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งนี้เป็นธรรมเพราะจิตนี้เป็นธรรม จิตใจเป็นธรรมมองอะไรก็เป็นธรรม อย่างเราถ้าเรามีความสุขมีความรื่นเริงในหัวใจ เรามองโลกนี้สวยงามมาก โลกนี้เป็นที่น่าอยู่มาก โลกนี้มีแต่ความสุขเลย แต่ถ้าเราทุกข์นะ จิตใจเราก็คับข้องอยู่ในใจ โลกนี้น่าเบื่อหน่ายมาก โลกนี้เดือดร้อนมาก โลกนี้ขัดข้องมาก

ถ้าใจคนเป็นธรรมแล้ว ครูบาอาจารย์ท่านพูดว่า “ถ้าใจเป็นธรรม กำขึ้นมามันก็ดี ถ้าใจมันเลวมา กำเพชรมาเพชรมันก็เลว” มันเลวที่ใจ มันเลวที่หัวใจ เราทำจิตใจเราให้สงบนะ ตั้งใจ ใจนี้เป็นของที่มีคุณค่ามาก เราดูต่าห์เห็นภัยในวัฏฏะ เห็นภัยในโลกแล้วเราหนีเขาออกจากโลกมา สังคมเขาให้ออกาสนะ

พระนี่บวชแล้วให้ศึกษา ให้ประพฤติปฏิบัติ ศึกษาาก็ให้มีการเล่าเรียน เรียนเลย สำนักไหนที่ควรเรียน เรียนเลย ฝ่ายคันถธุระเขาปกครองดูแล จะโง่ๆ เซ่อๆ ซ่าๆ จะปกครองคนได้อย่างไร เราจะปกครองเขาใช้ไหม เป็นเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ในการปกครองเขาก็ต้องมีวุฒิภาวะของเขา เขาก็ต้องรู้ที่มาของศาสนา ศาสนานี้มาอย่างไร วัฒนธรรมประเพณีนี้มาอย่างไร แล้วการดำรงในปัจจุบันทำอย่างไรต่อไป

นี่สถานที่ศึกษาก็ควรจะศึกษา ไม่ใช่เราจะปฏิเสธว่าคนเราเกิดมาต้องโง่ดักดาน ไม่ต้องเรียนหนังสือ ไม่ใช่! คนเราเกิดมามันก็ต้องมีการศึกษา แต่การศึกษาอย่างนั้นมันเหมือนการศึกษาทางโลก อยากเรียนแพทย์ อยากเรียนหมอ อยากเรียนวิศววะ อยากเรียนนิติฯ นั่นเป็นวิชาชีพ อาชีพของเขา เขาเรียนมาแล้วเขาใช้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ในการปกครองเขาก็ต้องมีวิฤทธิภาวะ มีอาชีพของเขา มันก็เหมือนกับมีความรู้ของเขา ความรู้อย่างนี้เป็นความรู้ประจำโลก ความรู้ในศาสนาก็มีใบประกาศนียบัตรให้ แต่ความรู้ในพุทธศาสนา ความรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตใจรุ่มเย็นเป็นสุขไหม เรามีหลักมีเกณฑ์ในหัวใจไหม

ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ในหัวใจนะ โลกนี้ร้อนแรงมาก โลกนี้สดใสมาก แล้วประพฤติปฏิบัติไปจิตมันมีความสุขไหม จิตมีความสุขขยับขึ้นมา จิตมันมีความสุขรุ่มเย็นเป็นสุข ถ้าจิตใจเรามีความสุข มีความรุ่มเย็นเป็นสุขชะบั้ง “รสของธรรมชาติซึ่งรสทั้งปวง” เราได้ชิมกินรสของธรรมชาติ เราจะเอาอาหารให้คนอื่นกิน แต่เราไม่มีอาหารให้เขากินเลย เราแนะนำอาหารให้เขาไม่ได้เลย เราจะเป็นคนสั่งสอนเขาได้อย่างไร

เราต้องมีอาหารนะ เราต้องมีความสัมผัสของใจ ใจได้สัมผัส ใจนี้มีคุณธรรมเห็นไหม ความสุขมันคืออะไร? ชีวิตนี้มันมาจากไหน? เกิดมาทำไม? แล้วเกิดมามีคุณค่าอย่างไร? มีคุณค่ามาก คุณติ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด “ชีวิตของพระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสแล้ว ความดำรงชีวิตอยู่หรือการตายไปก็มีค่าเท่ากัน”

การดำรงชีวิตอยู่ การเกิดและการตายมันไม่มี ถ้ามันตายไป เราอยู่ในปัจจุบัน เราอยู่ในการดำรงชีวิตอยู่ ถ้าตายไปมันก็เหมือนกับในปัจจุบันนี้ แล้วมันจะมีอะไรน่าตื่นเต้น เพราะจิตมันสิ้นกิเลสแล้ว แต่ความดำรงชีวิตอยู่มันเป็นประโยชน์มากกว่า

มากกว่าหมายถึงว่า คนอื่นเขาได้ชักนำเขาให้ทำคุณงามความดี ให้เป็นที่พึ่ง ให้เขาอบอุ่น ให้จิตใจของสัตว์โลกมีที่พึ่งที่อาศัย มีที่เกาะ อบอุ่นในจิตใจของเขา อยู่เพื่อสังคม อยู่เพื่อโลก ถ้าอยู่แล้วมีประโยชน์ก็อยู่ดีกว่า ถ้าอยู่หรือตายก็มีค่าเท่ากัน มันจะไม่มีอะไรตื่นเต้นไปกับสิ่งนี้อีกแล้ว

มนุษย์เรา คุณติ ชีวิตนี้มาจากไหน เกิดมาทำไม แล้วเกิดมามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร ตายแล้วไปจะไปไหน งบประมาณเลยนะ

เขาบอกว่า “ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ”

มันไม่เป็นธรรมชาติหรอก เพราะใจเอ็งยังไม่เป็นธรรม! ถ้าใจเราเป็นธรรมขึ้นมา มันเป็นธรรมเหนือโลก มันไม่หมุนเวียนในวัฏฏะอีกแล้ว มันเข้าใจในวัฏฏะ จบสิ้นในกระบวนการของมันแล้ว

แต่ใจเรานี้เป็นจี๊ซ่า ถ้าใจมันโดนกิเลสข่มขู่อยู่ มันเป็นส่วนหนึ่งของสังขม เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาไง คูสิ ปัญหาที่เกิดขึ้นมานะ ปัญหามีไว้ให้แก้ ถ้าเราแก้ปัญหา เรามีสติ เรามีปัญญาแก้ไขปัญหาลงนั้นได้ เราแก้ปัญหานั้นได้ ถ้าเราไม่แก้ปัญหานั้น เรามีแต่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของปัญหานั้น ปัญหานั้นก็จะใหญ่โตมากเลย

ชีวิตเราก็เหมือนกัน ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ใจนี้มันก็หมุนไปกับธรรมชาติ นี่วัฏฏวน ใจมันก็หมุนไปในธรรมชาติ มันเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาแล้ว มันก็เวียนไปกับปัญหานั้น เรายังขี้ใจของเราไม่ได้

ถ้าเรายังขี้ใจของเราได้ เราเป็นผู้แก้ปัญหา ปัญหาชีวิตเกิดขึ้นแล้ว ปัญหาความทุกข์เกิดขึ้นแล้ว ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมา แล้วเราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร ตั้งสติเราให้ได้ ขี้ใจเราให้ได้ เราต้องทำใจเราให้มีความสุข

เราเป็นสากยบุตรพุทธชิโนรส สากยบุตร..เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธชิโนรส..ได้รับศาสนานี้มา เป็นผู้ดำรงศาสนา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นเจ้าของศาสนา

“มารเอ๋ย เมื่อใดภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ของเรายังไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้ เราจะไม่ยอมปรินิพพาน”

จนพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว วางศาสนาไว้แล้ว ครูบาอาจารย์ของเรามาเรียกขึ้นมา ศาสนามันอยู่ที่ไหน ศาสนาอยู่ที่ไหน นี่วังหาเห็นไหม ชูรงค์ไปทั่วเลย ชูรงค์ไปก็เพื่อหาใจเรา เพราะประสาทพระเราถ้าชูรงค์ไปที่ไหนมันวิเวก ที่ไหนมันมีความสุข สงัด เราก็เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา รักษาจิต ชูรงค์ไปเพื่อค้นหาจิตใจตัวเรานะ ชูรงค์ไปเพื่อจะใช้ปัญญาของเราอบรมเข้ามา เพื่อให้เราเห็นกิเลส ให้เราเห็นความผิดพลาดในหัวใจ

ผิดพลาดหมด ความคิดผิดพลาด! ความคิดเราที่ว่าปรารถนาดี ปรารถนาดีกับใคร ปรารถนาดีทำไมไม่ตั้งหลักขึ้นมาให้ได้ ถ้าปรารถนาดีขึ้นมาจิตต้องมีสมาธิขึ้นมา จิตต้องมีฐานขึ้นมา จิตต้องมีปัญญาขึ้นมา รักษาใจขึ้นมา นี่ละยอดพระไตรปิฎก ที่เขาสวดยอดพระไตรปิฎก ยอดพระไตรปิฎกก็คือหัวใจนี้ไง

แล้วถ้าหัวใจนี้มันเป็นพุทธะ ก็เหมือนเราได้อุปัฏฐากพระพุทธเจ้า พุทธะคือความรู้สึกรู้สึกของเรา ใจเรามีความรู้สึกรู้สึก ใจที่มีความทุกข์อยู่ที่นี่ สติสัมปชัญญะไล่ด้อนเข้ามา นี่หามันเจอแล้วทำความสะอาด เขาเรียกวิปัสสนาญาณ วิปัสสนาคือปัญญาใคร่ครวญเข้าไป ทำความสะอาดหัวใจเข้าไป นี่ยอดพระไตรปิฎก เราทำของเรา

วันนี้เรามาลงอุโบสถกัน เรามาเข้าหมู่กัน หมู่ของเราต้องเข้มแข็ง หมู่ของเราต้องเจือจางกัน ต้องเสียดสละต่อกัน ต้องพึ่งพาอาศัยต่อกัน หัวใจเขาหัวใจเรา จิตใจทุกดวงอยากทำแต่ความดี ไม่อยากทำความชั่ว อยากจะมีความสุข เกลียดความทุกข์ หัวใจทุกดวงใจเหมือนกัน

ถ้าทุกดวงใจปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ เรื่อยไปทำหัวใจดวงอื่นให้ได้รับความกระทบกระเทือนไปจากการกระทำของเรา ถ้าการกระทำของเราทำให้หัวใจดวงอื่นกระทบกระเทือน คุณสิ หัวใจเป็นสิ่งที่มีความค่ามาก แล้วไปกระเทือนหัวใจ ไปกระเทือนสิ่งที่มีความค่า เพราะอะไร เพราะชีวิตนี้ทั้งชีวิตมันฝังไปกับชีวิตเรา ใครทำคุณงามความดีกับเรามันจะเห็นคุณประโยชน์ มันจะรักเขาตลอดชีวิตนี้ แล้วถ้าเราไปทำอะไรที่เป็นความบาดหมางในหัวใจคนอื่น มันจะอยู่ฝังใจเขาไปตลอดชีวิตนะ

ฉะนั้นสิ่งใดที่มันจะกระเทือนใจกัน อย่าทำ! เราก็ไม่ต้องการ เราปรารถนาแต่ความสุข เราต้องการให้คนทำดีกับเรา เราไม่ควรไปทำความกระทบกระเทือนกับใครทั้งสิ้น นี่กว่าที่มันจะไปกระทบกระเทือน มันไปจากไหน มันก็ไปจากกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แล้วกิเลสตัณหาความทะยานอยากของเรามันมีอยู่ มันขบขันในหัวใจมันก็จะไป เราต้องตั้งสติ เราถึงต้องอดนอนผ่อนอาหาร ต้องยับยั้งมันไง ถ้าเรารักตัวเราเอง เราต้องยับยั้งจิตใจของเรา

มโนกรรม แม้แต่คิดมันก็ออกเป็นมโนกรรมนะ วาจากรรม กายกรรม กรรมที่กระทบกระเทือนกันให้เข้าทางจงกรมชะ เวลากิเลสมันดันขึ้นมา หัวใจมันเร่าร้อนมาก

มันอยากแสดงออก มันอยากจะทำลายคนอื่น บังคับมันให้เข้าทางจงกรม! บังคับมันให้นั่งสมาธิ บังคับหัวใจไม่ให้มันไป ไม่ให้มันคิด ไม่ให้มันทำ บังคับใจตัวเองให้อยู่ในทางจงกรม ให้อยู่ในการนั่งสมาธิภาวนา ฝึกหัดบังคับมันบ้าง หัวใจนี้หัดบังคับมัน ไม่ต้องการให้มันเป็นอิสรภาพมากนัก ให้มันมีสติสัมปชัญญะ บังคับมัน ดูแลมัน รักขามันให้ได้ ทำให้ได้ นี่ยอดไตรปิฎก

พระไตรปิฎก วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก อภิธรรมปิฎก ปิฎกคือตะกร้า ๓ ที่บรรจุคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ นี่ก็เหมือนกัน กิเลสตัณหาความทะยานอยากของเรา มันอยู่ในหัวใจของเราแล้วให้ธรรมเข้าไป นี่พระไตรปิฎก ให้มันบรรจุธรรมในใจ ตะกร้า ตัวใจนี้ให้ได้บรรจุศีลธรรม ธรรมะที่เป็นสติธรรม ปัญญาธรรม สมาธิธรรม ให้มันอยู่ในหัวใจเราบ้าง พยายามรักษาให้หัวใจมันร่มเย็นเป็นสุข ให้หัวใจมันชุ่มชื้น เราต้องรดน้ำไปเพื่อค้นหาจิตใจเรา

นี่ก็เหมือนกัน เรามาลงอุโบสถร่วมกัน เราต้องเดินทางมา เราต้องเข้าหมู่เรา เราเข้ามาก็เพื่อความสมานฉันท์ เพื่อความสามัคคี นี่เป็นสังฆกรรม มันเป็นกิจของสงฆ์ สงฆ์ของเราสามัคคีกัน ทำให้หมู่สงฆ์เจริญรุ่งเรือง หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เลิกประชุมพร้อมกัน ถ้ามีปัญหาในสังฆมของใครเอามาช่วยเหลือเอื้องานกัน ถ้ามีความสามัคคีในคราวละ ๖ ศาสนาจะมั่นคง

เวลาสงฆ์เขาอยู่ด้วยกัน ต่างคนต่างอยู่ วัตรอะไรก็ต่างคนต่างอยู่ แล้วก็บอกธรรมวินัย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วนี้มีแต่ความว่าเหว มีแต่ความเร่าร้อนในหัวใจ ไม่มีใครดูแล การปกครองประชุมในสังฆาธิการ เขาประชุมกันเป็นหน้าที่การงานของเขา

แต่การประชุมของเราไม่เป็นอย่างนั้น การประชุมของเราลงอุโบสถ สังฆกรรมเพื่ออะไร เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ของศีลของธรรม ของการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาในหัวใจมันจะสะอาดบริสุทธิ์จากเนื้อของใจ เนื้อของใจมันสะอาดบริสุทธิ์ได้มันต้องใช้ศีล ใช้สมาธิ ใช้ปัญญา เข้าไปไต่ร่องมัน เข้าไปกรองสิ่งที่เป็นกิเลสตัณหาความทะยานอยากออกมาจากใจ

คุณิ เวลามันดันเข้ามาในหัวใจทุกคนรู้หมดคนะ ทุกข์ไม่ต้องบอกว่าอยู่ที่ไหน ทุกคนทุกข์ทั้งนั้นล่ะ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นสัจจะ ทุกข์เป็นความจริง ถ้าทุกข์ไม่เป็นสัจจะ ทุกข์ไม่เป็นความจริง เราหนีโลกมาเพราะอะไร เพราะอยู่กับโลกนี้ วัณมันเย็นแต่โลกมันร้อนนะ

ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห่ว อย่อมองโลกที่เขาเป็นปกคินี้เลย ในสโมสรในขณะที่เขากำลังมิงงานเลี้ยงกัน รื่นเริงมีความสุขกัน ทุกดวงใจว่าแห่ว ขนาดในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห่ว พระพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว แล้วมันจะมีอะไรเป็นที่พึ่งได้ มีอะไรเป็นที่น่าสนใจนัก มันมีอะไรน่าสนใจทางโลกนี้ เราเห็นว่าโลกนี้เป็นของร้อน เราถึงมาบวชเป็นพระ เป็นนักพรต เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เป็นผู้ที่เห็นภัยในวัณสงสาร

คนที่เห็นภัย คุณิ คนที่เจ็บไข้ได้ป่วยเขาต้องไปหาหมอเพื่อรักษาโรคภัยไข้เจ็บของเขา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรายังตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เรายังไม่ไปนอนจมอยู่กับกิเลสนะ ถ้านอนจมกับกิเลสชีวิตเราจะหมดไปวันๆ หนึ่ง นี่ชีวิตเราไม่หมดไปวันๆ พุคไว้เป็นสติสัมปชัญญะ ชีวิตเราจะไม่หมดไปโดยเปล่าประโยชน์ ชีวิตเราเป็นชีวิตนักรบ เราจะรบกับกิเลส รบกับตัณหาความทะยานอยาก

หน้าที่การงานเป็นข้อวัตรปฏิบัตินี้ ปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องอยู่ มัดใจไว้อยู่กับข้อวัตรปฏิบัติของเราเพื่อไม่ให้เป็นคนร้าง วัณร้าง คุณิ เวลาเขามาตีเศียนพระ ไปวัณไหนก็แล้วแต่ ปล่อยให้วัณสกปรก โอ้อโฮ ขนเต็มเลย ขนหมา ขนต่างๆ เป็นวัณสกปรก เป็นวัณร้างเห็นไหม

วัณเราไม่ร้าง เข้ามาที่นี้สะอาด นั้นนะมันเป็นพฤติกรรมของพระที่วัณนั้น ถ้าพระวัณนั้นมีข้อวัตรปฏิบัติวัณนั้นจะไม่ร้าง วัณมีพระอยู่ พระจะไม่ร้างเพราะพระมีข้อวัตรปฏิบัติ ถ้าพระไม่มีข้อวัตรปฏิบัติในหัวใจเป็นพระร้าง! ไม่มีศีล ไม่มีธรรม ไม่มีข้อวัตรปฏิบัติในหัวใจ ไม่มีเครื่องอยู่แล้วมันก็ร้อน เราไม่มีเครื่องอยู่ข้างในมันว่างเปล่า มันจะเย็นได้อย่างไร

แต่ข้างในมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน คนมีหลัก คนมีจุดยืน มันจะไปตื้นตื้นอะไรกับโลกเขา ขนาดธรรมวินัยเป็นเครื่องอยู่มันก็มีหลักแล้ว ถ้ามันมีหลักขึ้นมาเราต้องตั้งใจของเราเราทำความดีเพื่อเรา

คูลี ครูบาอาจารย์ท่านอยู่ในป่า เวลาท่านสวดมนต์ เทวดา อินทร์ พรหม ไอ้ไฮอันนุโหมทนานะ มีความสุขมาก เพราะมีความร่มเย็นเป็นสุขจากกรรม เสียงธรรมจากหัวใจที่เป็นธรรมมีความรื่นเริง มีความอาภาหยาญ เวลาจะรุดงค์ต่อไปนะ โอ้ เทวดานิมนต์อันนุโหมให้อยู่ตรงนั้นเลย

เราอยู่ในป่า เราประพฤติปฏิบัติทำไมมันร่มเย็นเป็นสุขไปทั้ง ๓ โลกธาตุละ แต่โลกเขาไม่เห็นไง โลกของเขาว่า “พระเห็นแก่ตัว พระไม่ทำงาน เดินจงกรม เดินไปเดินมาไม่เอาอะไรเลย”

ไม่เอาอะไรเลยนะเอา เอาตัวเองไง เอาศีลเอาธรรม เอาคุณธรรมในใจ แต่โลกที่เขาแสวงหากัน ที่ว่าเขาจะได้ เขาจะไม่ได้อะไรเลย เพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นมันเป็นวัตถุ เขาจับต้องเป็นสิ่งใดจะไม่มีความคิดไม่คิดมือเขาเลย

แล้วเราประพฤติปฏิบัติของเรา อย่าให้โลกคิดเตียน แล้วอย่าเอาคำติเตียนของโลกมาทำลายอุดมคติของเรา ใครจะคิดเตียน ใครจะว่ากล่าวอย่างไร มันเป็นความมีคบอดของจิตใจเขา จิตใจเขามีคบอดขนาดไหน เขาปรารถนาในความมีคบอดของเขา เขาจินตนาการของเขา มันไม่เป็นความจริง

เรามีศาสดา เรามีธรรมวินัยเป็นที่พึ่ง เรามีข้อวัตรปฏิบัติเป็นที่พึ่ง เราไม่ต้องหวั่นไหวไปกับโลก โลกเขาจะหวั่นไหว โลกเขามีความเห็นอย่างไร มันเรื่องของโลกเราจะไม่หวั่นไหวไปกับเขา เรายึดธรรมวินัยของเราไว้กับเรา ให้เราไม่เป็นคนวัตรร้างเป็นพระแล้วมีข้อวัตรปฏิบัติ

คนโง่เขาก็ว่าเขาที่คิดเตียนของเขาไปตามประสาคนโง่ คนโง่ก็พูดไปมันมีอะไรมีผลเป็นความจริงไหม

แต่คนฉลาดสิ คอยบอกเรา คูลี เข้าไปในวัด วัดนี้น่ารื่นรมย์ไหม มันพ้องถึงคนอยู่ ถ้าคนอยู่ดูแลรักษา วัดนี้ พระที่อยู่วัดนี้มีข้อวัตรปฏิบัติ วัดนี้เป็นความร่มเย็นเป็นสุข มันเป็นที่ไว้วางใจได้ เป็นที่พึ่งอาศัย เขาก็อุ่นใจ เราก็อุ่นใจ แต่ถ้าเราไม่อุ่นใจตั้งแต่เริ่มต้น ใครจะอุ่นใจไปกับเรา ถ้าใจของเราพึ่งไม่ได้จะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง แล้วพึ่งได้มันพึ่งมาจากไหน สิ่งที่ทำอยู่นี้ มันจะเป็นประโยชน์มาจากไหน

ถ้าเราไม่มีครูมีอาจารย์ที่ท่านแสวงหามาให้ นะ เราจะไม่รู้เลยว่าอะไรเป็นความดี อะไรเป็นความชั่ว แต่ถ้าเรามีครูมีอาจารย์นะ คุณ คุณเด็กกว่ามันจะโตมาได้ พ่อแม่สอนมา ขนาดไหน พ่อแม่คุณเลมาจากไหน ยิ่งเด็กอ่อนพ่อแม่ยิ่งถนอมรักษา เพราะสมองมันเริ่ม จะจดจำ

นี่ก็เหมือนกัน เราบวชใหม่ ผู้บวชใหม่เข้ามา ภัยของภิกษุที่บวชใหม่คือทนคำ สอนได้ยาก เวลาหม่อมคณะพระคอยบอกจะอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย ว่าทำไมคอยบอก นี่ ใจ มันเด็กใหม่ ใจ ใจยังอ่อน ใจ ใจยังใหม่อยู่ ใจ ใจยังอยู่กับโลก ยังเป็นนิสัยของโลก

นิสัยของสมณะสาวรูปควรทำอย่างไร เราบอกกัน เราดูแลกัน เราจะส่งต่อศาสนา ให้มันคงกัน ส่งต่อศาสนาจากภิกษุ จากพระที่มีอายุพรรษาส่งต่อมามา แล้วเราก็จะมีอายุ พรรษามากขึ้นไปโดยธรรมชาติ แล้วเราจะเป็นหลักเป็นเกณฑ์ของศาสนา เราจะไม่เป็น คนร้าง เราจะไม่ใช่ภิกษุหัวโล้นเฉยๆ ภิกษุหัวโล้นมันต้องมีธรรมวินัยประจำหัวด้วย ประจำตัวเราด้วย เห็นไหม เราส่งต่อกัน

นี่ศาสนามันคงใหม่ ศาสนามันคงจากภายนอก มันคงจากธรรมวินัย ศาสนามัน คงจากหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรามันร้อนเริงอาจหาญ มันเคารพบุชานะ ถ้าไม่มี ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดมาแล้วในวัฏฏะเราจะเวียนไปอย่าง นั้นเหมือนคนอยู่กลางทะเล คนอยู่กลางมหาสมุทร แล้วเจอคลื่นลมไม่มีทางไปเลย แต่ เราเกิดมาอยู่กลางทะเล อยู่กลางคลื่นลมขนาดไหน เรามีแพ มีเรือ มีธรรม มีวินัย มี ศาสนาเป็นที่พึ่ง เราพยายามช่วยเหลือตัวเอง เอาตัวเองให้รอดได้ ถ้าเอาตัวเองให้รอดให้ ได้แล้วจากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ

ในการประพฤติปฏิบัติของเราแต่ละครั้งแต่ละคราวขึ้นมา ในการนั่งสมาธิภาวนา มันได้มาง่ายๆ เหรอ เราตั้งใจเราจริงจังกับเรานะ ถ้าไม่จริงจังกับเรานั่งสมาธิไปมัน เหมือนหัวตอ คุณ คุณพระพุทธรูป คุณรูปเคารพที่เขาปั้นเอาไว้ มันนั่งทั้งวันทั้งคืนเลย มันรู้ อะไรบ้าง

เรานั่ง เรามีชีวิต เรามีความรู้สึก เรามีความเจ็บปวด เรามีความขมเมื่อย เรามีทุกอย่างพร้อมเลย มีเพราะอะไร มีพร้อมเพราะมีชีวิต มีพร้อมเพราะมีหัวใจ ใจ หัวใจที่มัน เคยสะควกสบายของมัน พอเรานั่งสมาธิภาวนา เราเคารพบูชา เราปฏิบัติบูชา เราเอาบุญ

กิริยาวัตถุ กิริยาที่เป็นความอริสราพของเรา เราบังคับให้เป็นทำนองเพื่อบุชขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” เราบุชของกัตถาคต เพราะเราเคารพศรัทธา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่เวลาบุชไปแล้วนี้ พุทธะในหัวใจของเรามันรู้ขึ้นมา มันมีความสงบของมันเข้ามา มันมีความสุขเข้ามา คุณิ เรามีที่พึ่งใหม่ เรามีเรือ มีแพ เพื่อจะประคองชีวิตนี้ไป เราตั้งสติของเรา เรามีสมาธิของเรา เรามีคำปริกรรมของเรา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา

เรามีกิจกรรมของเรา จิตใจมันมีงานทำของมัน เราไม่ใช่คนเร่ร่อนนะ เรามีหน้าที่ การงานของเรามหาศาลเลย งานของเราคือเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา เอาความคิด เอาความฟุ้งซ่านออกไปจากใจให้ได้ แล้วสร้างปัญญาของเราขึ้นมา ปัญญาไม่เกิดเอง ปัญญาเกิดเองไม่ได้ ปัญญาต้องเกิดจากการฝึกฝน

การฝึกฝน โลกุตตรปัญญา โลภียปัญญา สัจญา สังขาร มันปรุงแต่งโดยธรรมชาติของมัน เกิดดับ.. เกิดดับ.. นี่ปัญญาโลกทั้งนั้นนะ ปัญญาของกิเลส เวลาว่าเป็นปัญญาก็ปัญญาของกิเลส กิเลสเอามาฟาดฟันเรา เวลากิเลสเกิดขึ้นมาตริกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตริกในธรรมๆ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติจะเข้ามาในหัวใจเราเอง ธรรมะมันจะผุดขึ้นมาในหัวใจเอง นี่ไงปัญญา กิเลสทั้งนั้นเลย!

ธรรมผุด.. ธรรมผุด.. เวลาธรรมผุดมันเกิดจากอำนาจวาสนา คุณิ ดูเวลาหญ้ามันเกิดสิ ต้นไม้ที่มันเกิดมาจากดิน ถ้ามันมีเมล็ดพันธุ์พืชอยู่ มันโดนฝนมันก็จะงอกขึ้นมา ความคิดมันงอกมาจากใจ ธรรมมันผุดขึ้นมา ธรรมมันผุดขึ้นมา มันผุดขึ้นมา มันเกิดมาจากดินใช่ไหม หญ้า วัชพืชเกิดมาจากดิน มันผุดขึ้นมา

แต่อริยสังเราไม่ต้องการ! เราต้องปรับพื้นที่ เราจะถางหญ้า เราจะปรับพื้นที่ของเรา เราจะปลูกพืชของเรา เราจะปลูกต้นไม้ของเรา ปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารที่ไว้สำหรับกิน สำหรับใช้ในชีวิตประจำวันของเรา

แต่ถ้ามันเป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาเกิดจากใจเหมือนกัน แต่ใจนี้.. ใจนี้.. มันได้ปรับพื้นที่ มันไม่มีหญ้า ไม่มีสิ่งใด ไม่มีพืชที่เป็นพิษขึ้นมาทำลายข้าวกล้าของเรา แต่ถ้าเราไม่รักษาข้าวกล้าของเรา ปัญญาที่มันจะเกิดกับเรานั้นจะสู้วัชพืชมั้ไหว มันจะเลี้ยงตัวเองไม่ได้

นี่เหมือนกัน ปัญญาที่มันเกิดขึ้นกับเรา ปัญญาที่เราใช้วิปัสสนา มันต้องฝึกฝน มันต้องถนอมรักษา ถ้าเรามีพื้นฐานมาตั้งแต่วัดไม่ร้าง วัดมีพระอยู่ พระไม่ร้างจากข้อวัตร เพราะพระมีข้อวัตรเป็นที่อาศัย นี่ไงมันจะมั่นคง มันจะอาจหาญของมัน สติสัมปชัญญะ มันจะสมบูรณ์ เวลาทำงานขึ้นไปหรือเราทำอะไรขึ้นไปเพราะจิตใจเราวางพื้นฐานมาดี การประพฤติปฏิบัติเราก็จะมีคุณค่าใช้ใหม่

เวลาว่าจิตเสื่อม.. จิตเสื่อม.. จิตมันเสื่อมมาจากไหนล่ะ มันจะมีให้เสื่อมไหมล่ะ ถ้าจิตเราไม่ได้สร้างอะไรขึ้นมาเลย จิตมันมั่นคงก็ไม่มีอะไรเสื่อมไปเลย แต่ถ้าเราสร้างของเราขึ้นมา ถ้าจิตเสื่อมมันเป็นเรื่องธรรมดาเพราะอะไร เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้ สัพเพ ธรรมา อนัตตา สภาวะทุกอย่างมันเป็นอนัตตา มันเป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา

ความทุกข์ในหัวใจ ความขัดข้องหมองใจ มันก็เป็นอนัตตาโดยธรรมชาติของมัน แต่ไม่มีใครไปรู้ไปเห็น เพราะอะไร เพราะไม่มีใครเอาสิ่งนั้นมาเป็นประโยชน์ เพราะชีวิตนี้คืออะไร ชีวิตนี้คือการเกิดนะ เกิดมาดำรงชีวิตอยู่แล้วก็ตายไป

แต่ในชีวิตมันมีความทุกข์ มันมีความเป็นอนิจจัง อารมณ์ก็เป็นอนิจจัง ชีวิตก็เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งก็เป็นอนิจจัง มันเป็นสมมุติ จริงตามสมมุติที่มันเกิดขึ้นมา แต่จิตมันไม่มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา ทุกอย่างเป็นเรา เราก็อยู่กับมันไป จนมันสิ้นอายุขัยไปเป็นชาติหนึ่ง โดยที่เราไม่ได้ประโยชน์สิ่งใดกับมันเลย

แต่พอเราทำความสงบของใจขึ้นมา ใจเริ่มสงบ ใจเริ่มมีหลักเกณฑ์ขึ้นมา สิ่งนี้มันเกิดมาจากจิตเพราะจิตมันเป็นเอง คุณติ จิตมันแก่กล้า เวลาเข้าสมาธิเห็นใหม่ เริ่มจากขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สมาธิมันมีหลาย มีละเอียดแตกต่างกันไป แล้วถ้ามันมีการดูแลรักษาเห็นใหม่ เราดูแลจากข้อวัตรจากข้างนอก เรารู้แต่ว่าข้อวัตรทำทุกวัน สมาธิภาวนาเราก็ทำอยู่ทุกวัน เราตั้งสติทุกวัน เราดูแลรักษาทุกวัน ความ

ชำนาญ การดูแลรักษา พอดูแลรักษาสมาธิมันก็มันคง มันก็ตั้งมัน พอดั่งมันขึ้นมาถึงนี้
พื้นฐานที่มันดี นี่ไง มันไม่เสื่อมเพราะเรามีสติ เรามีที่มาที่ไป

ไม่ใช่ว่ามันล้มหล่น พลุกไปวันๆ หนึ่ง เดียวก็รวมทีหนึ่ง เดียวก็เป็นทีหนึ่ง แล้วก็
รอแต่จะให้ล้มหล่นๆ แล้วล้มนี้มันจะหล่นให้บ่อยๆ เหรอ

แต่ถ้าเราทำของเราเอง ไม่ต้องรอล้มหล่น คุณสิ เรามีพินนา เรามีเมล็ดพันธุ์พืช เรามี
ทุกอย่างพร้อม มีปุ๋ย เราจะมีข้าวกินตลอดชีวิต เราได้ไถ ได้หว่าน ได้ปลูก ได้ทำของเรา
เราจะมันคงในชีวิตของเราไหม เรามีสติสัมปชัญญะ เรามีคำบริกรรม เรามีปัญญาอบรม
สมาธิ เรายังรักษาของเราตลอดเวลา

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” สมาธิก็เกิดขึ้นมาจากเรามีสติ เรามีคำบริกรรม เรามี
การรักษา เรามีเหตุผล เหตุพร้อมแล้วผลมันก็เกิดขึ้นมาเป็นธรรมชาติของมัน เราฝึกฝน
เราหาความชำนาญของเรา แล้วเราออกใช้ปัญญา ออกใช้วิปัสสนาไปเพราะเรามีพื้นฐาน
ที่เป็นสมาธิอยู่แล้ว

เรามีพร้อมทุกอย่างแล้วมันจะไม่มีสารพิษ ไม่มีกิเลสเข้ามาเจือปน พอออกไป
วิปัสสนาเกิดเป็นปัญญาขึ้นมา อบรมให้ปัญญาเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา นี่ไง เราหัดฝึกฝน
เราหัดปัญญาของเราขึ้นมา พื้นฐานเรามีขึ้นมา เราทำจากพื้นฐานขึ้นมา แล้วพอมันต่อ
ยอดขึ้นไป เราทำของเราขึ้นไป นี่ไงศากยบุตรพุทธชิโนรส

เราเป็นบุตรองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรามีธรรมวินัยอยู่ในหัวใจของเรา
เรามีหลักมีเกณฑ์ในหัวใจของเรา ศาสนามันเจริญในใจของสัตว์โลกนะ ศาสนาไม่เจริญ
จากข้างนอก ศาสนาไม่เจริญจากคำยืนยันของใคร ศาสนาไม่ได้เจริญจาก
ยศฐาบรรดาศักดิ์ที่ใครจะแต่งตั้งให้ ยศฐาบรรดาศักดิ์พอตายไปแล้วเขาก็เอาคืน เขาเอา
ไปแต่งตั้งให้คนอื่นไปแล้ว

คนไหนตายบ๊องเขาเอายศคืนเลย แล้วก็ไปตั้งใหม่ ยศนั้นเป็นของเราไหม ยศตาย
ไปกับเราไหม ไม่มีใครเอาสรรพสิ่งนี้ตายไปกับเราเลย ไม่มี! มีแต่ความดีความชั่วใน
หัวใจ มีแต่คุณงามความดีของเราไปกับเรานะ แล้วจิตใจเราวิปัสสนามันจะมีคุณธรรมใน
หัวใจใหม่ สิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา มันจะไปกับเรา! เป็นของเรา!

เวลาเป็นธรรมะขึ้นมา สมาธิก็เป็นสมาธิของเรา ปัญญาก็เป็นปัญญาของเรา ถ้าเป็นคุณธรรมที่มันวิปัสสนาไปจนมันถึงที่สุด สมุจเฉทปหาน กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์

โศดาบันมันก็เป็นโศดาบันของเรา ในตำราบอกว่าพระโศดาบันเป็นอย่างนั้นๆ พระสภิกาคามีเป็นอย่างนั้นๆ พระอนาคามีเป็นอย่างนั้นๆ พระอรหันต์เป็นอย่างนั้นๆ ถ้าเราเป็นเองหมดเลย มันต้องมีตำราบอกไหม? ตำราต้องมีป้ายบอกว่าพระโศดาบันเป็นอย่างนั้นๆ เหมอ พระอริยบุคคลต้องมีป้ายแขวนคอใช่ไหม

พระอริยบุคคลไม่ต้องมีป้ายมาแขวนคอ มันเป็นในหัวใจ แล้วหัวใจนั้นพูดได้ รู้ได้ เป็นที่เคารพบูชาของสังคมเรา สังคมเราเคารพบูชาเพราะอะไร เพราะเราต้องการครูบาอาจารย์ที่คอยชี้แนะเรา เราต้องการครูบาอาจารย์คอยบอกความถูกความผิดของเรา เราทำสมาธิไปถูกหรือผิด ใช้ปัญญาออกไปแล้วถูกหรือผิด การดำรงชีวิตอย่างนี้ถูกหรือผิด

คุณ คุณงามความดี การดำรงชีวิตของสัตว์โลก การดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นมันจะให้ผลถึงที่สุดเกิดโรคร้ายไข้เจ็บอย่างไร ก็เพราะการดำรงชีวิตของเขา ครูบาอาจารย์ก็เหมือนกัน ถ้าใช้ชีวิตอย่างนี้ ถ้าไม่ตั้งสติ ไม่รักษาใจของเรา ต่อไปพอกิเลสมันแก่กล้าขึ้นมา มันจะบีบบังคับไฟในหัวใจของเราแล้วเราจะทุกข์มาก

แต่ถ้าเราพยายามต่อต้าน พยายามรักษาของเราตั้งแต่เริ่มต้น การดำรงชีวิตที่ถูกต้อง การอยู่ในธรรมอยู่ในวินัย การดำรงชีวิตที่ดี จิตใจมันจะไปไหนละ เรายักษาใจของเราที่ดีขึ้นมา ผลของมัน จิตใจนี้ก็ต้ององงาม จิตใจนี้ก็มีคุณงามความดี นี่เราต้องการครูบาอาจารย์คอยบอกคอยชี้เราเพราะเราเป็นเด็กน้อย อายุมากนี่แหละ แต่หัวใจมันเหมือนเด็กอ่อน มันไม่มีใครคอยบอกมัน ไม่มีใครคอยดูแลรักษามัน เราต้องวางพื้นฐานรักษาใจของเราให้ได้ แล้ววางพื้นฐานของเราให้ดีขึ้นมาเพื่อประโยชน์กับเรา

ศาสนามันคงๆ ที่นี้ มันคงในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันรู้จริงขึ้นมาจากหัวใจของเรา ถ้าหัวใจเรามีหลักมีเกณฑ์ คุณดี มองไปทางไหนมีแต่พระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มองไปทางไหนมีแต่พระที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์ เราอยู่ในสังคมที่มีความอบอุ่น เราจะมีความสุขไหม เราอยู่ในสังคมที่ไว้ใจกันได้

ถ้าเราไว้ใจใครไม่ได้แล้วความรู้สึกเราจะเป็นอย่างไร เราอยู่กับด้วยความหวาดระแวงหรือ คุณติ เวลาเราหมาป่าวราณาในวันออกพรรษา มีสิ่งที่มีความขาดตกบกพร่องให้ติเตียนกัน ให้บอกกัน นี่เป็นอริยประเพณี ประเพณีของพระอริยเจ้า ใครถูกใครผิด ให้เตือนกัน ให้บอกกัน คนที่ผิด คนที่ได้รับการเตือนต้องฟังเหตุฟังผลว่ามันถูกหรือมันผิด นี่ใจอริยประเพณี ประเพณีของโลก คุณติ ถึงหน้าฤกษ์กตึกา เขาทำประเพณีกัน เขาทำบุญกุศลกัน เราเป็นพระ เราเป็นอริยสาวกนะ เราเป็นสาวก อริยประเพณีเพื่อประโยชน์กับเรา

เราเป็นที่พึ่งของสังคมไซ้ใหม่ เป็นพระ เป็นสงฆ์ เป็นที่เคารพบูชาของสังคมเขา สังคมเขาอยากได้ธรรมจากพระ ประเพณีวัฒนธรรมของโลกเขา เราเป็นอริยประเพณี เราต้องสมานสังคมนี้ให้ความช่วยเหลือเจือจานกัน เพื่อความมั่นใจ เพื่อความอบอุ่นของใจ เราทำเพื่ออนุชนรุ่นหลังนะ

จะมีพระเข้ามาบวช แล้วอายุพรรษาเราก็จะเจริญขึ้น แล้วเราจะต้องเป็นผู้นำไปข้างหน้า เราจะต้องมีหลักมีเกณฑ์ของเรา ผู้นำที่ไม่มีหลักมีเกณฑ์จะเอาอะไรไปนำใคร ตัวเองยังรักษาตัวเองไม่รอดแล้วจะไปนำใคร เราจะนำคนอื่นเราต้องรักษาตัวเองเอาไว้ให้รอด แล้วเราจะนำคนอื่นได้ เราจะพึ่งพาอาศัยกัน

เราบอกว่า “เราบวชมาแล้วเราไม่ต้องการเป็นผู้นำใคร เราอยากบวชมาเพื่อจะพ้นจากทุกข์”

ก็จริงอยู่.. แต่ในเมื่อสังคมมันเป็นสังคมด้วยกัน มันก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันเห็นไหม ไม้ซีก ไม้แขนง แขนงไม้ไผ่ ถ้าเอามารวมกันมันก็มั่นคง เราไม่ต้องการเป็นผู้นำ แต่เราอยู่ในสังคมของเรา ต่างคนต่างเป็นคนดี สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับสังคมกับศาสนา เพื่อศาสนาเพื่อเรานะ

คุณติ ถ้าเราอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็มีความร่มเย็นเป็นสุข ถ้าสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีนะ ประชาชนเขายังเดินขบวนต่อต้าน ไม่ต้องการสิ่งทำลายสังคมของเขา นี่สังคมสงฆ์ สังคมพระเรานะ เราต้องตั้งสติ เราต้องมีธรรมวินัยในหัวใจ เพื่อประโยชน์กับสังคมของเรา เอวัง